

Kemény közönség előtt

Papp Gyula az operatársulat nyugati turnéjáról

Félidejéhez érkezett a szegedi színház operatársulatának húsvétorkor kezdődött, a hónap végéig tartó nyugat-európai turnéja. Erre utal, hogy tegnapra visszerkezett a „váltó csapat”, a gyermekkórus, pár zenész, kísérők: közöttük Papp Gyula, a városi tanács elnöke és Nagy László, a színház igazgatója is.

A turnénak, a szegedi opera vendégkörútjának rangot adott, hogy a városi tanács elnöke is vállalkozott — ha csupán csak félidejére — részelni ebből a meglehetősen farsztó misszióból. Tőle kértünk gyors-interjú.

— Ötödik éve jár Nyugat-Európában operatársulatunk, tesz eleget a meghívásoknak, s mint a fenntartó városi tanács vezetője, idejét érzem utána nézni, konkrét, személyes tapasztalatokat is szereznem, milyen propagátorai, képviselői Szeged művészeti életének. Kíváncsiságomat érettebbé teszi, hogy most készülünk a rekonstrukciójának befejezéséhez közeledő épület beüzemelésére. Nem lehet közömbös tehát, milyen is az operatársulatunk, mivel fogadjuk majd a közönséget. Behatóbb ismerkedésre is szántam tehát ezt a két hetet magával a társulattal, s az is köztudott, manapság bármilyen színvonal megméretésére legjobb a nemzetközi terep: mit tudunk kint, hogyan álljuk a sarat a nyugat-európai mezőnyben, ahol a közönség elfogulatlan, objektív. És tegyem hozzá, kemény ez a közönség, mert kemény pénzben is fizet szórakozásáért. Egy színházjegy ára magyar pénzben körülbelül 500—1000 forint, s ezért nem általában akarnak színházba járni, hanem kiválasztják, mit nézzenek, hallgassanak. Úgy vettem észre, társulatunk már korábban meg-alapozta hírnevét, hisz amíg én velük voltam, tizenkét előadás zajlott le, mind telt házzal, különböző városokban. Nem is akárhol, Amszterdamban vagy Hágá-

ban például nagyon igényes a közönség.

— Mint ismeretes, a szegedi opera Bizet Carmenjét játssza, francia nyelven, hármass szereposztásban. Milyenek voltak az előadások, a fogadtatás?

— Az általam látott tizenkét előadás természetesen nem azonos színvonalon mozgott, a fogadtatásban az is közrejátszott, miként hangolódott rá a közönség. Elmondhatom viszont, végig jó légkörben folytak a bemutatások, helyenként a nagy siker határát is súrolta a publikum reagálása. Ehhez természetesen is kellett, hogy jó művészeti kondícióban legyen a társulat. A hármass osztásból Oberfrank Géza mindig azokat állította csatasorba, akiket aznap a legjobb diszpozícióban talált. Nagyon fegyelmizetten dolgozott a társaság az előadások magas színvonalúak voltak, s úgy tapasztaltam, nem adta olcsón tapsát a közönség, de ha belelendült — mint a finálékra általában —, már a hangos ovációktól sem tartózkodott. Részletes szakkritikákat még nem láttam, de az első beszámoló, melyeket a holland újságokban találtunk, azt fejtették, hogy jobbat kaptak, mint amit vártak.

— Ismerve a programot, nem tűnik túlságosan feszítettnek: utazás, előadás, utazás, előadás?

A hármass szereposztás miatt inkább az énekkarra, zenekarra, műszakra hárult kétségtelenül óriási teher. A különleges helyzet-hez méretezett különleges munka igényét persze itthon sem árt elfogadtatni, de csak akkor persze, ha anya-

gilag kompenzálni tudjuk. A turné egyik tanulsága: ha körülbelül tízezer kilométert kell utazunk, olyan egyezséget próbáljunk kötni, hogy egy-egy helyen tartassunk több előadást. De a pihenőnapok számát is növelhetnénk — ha az impresszálók vállalják. Szeretném hangsúlyozni, a nyugati vendégjátékokat nem üzletnek tekintjük, hanem a szegedi kultúra megnyilatkozást, megjelenési lehetőségeinek, a város propagandájának. Ezt a misszióját betölti. Szeretném még elmondani, hogy változatos körülmények között rendezték az előadásokat, ami szintén komoly próbátétellet járt. Előfordult, hogy kongresszusi palotában vagy nem operajátsszra készült, hatalmas teremben kellett föllépni, de kisszínházakban is, volt, hogy a zenekar túl mélyen helyezkedett el, tehát helyszíni korrekciókat is végre kellett hajtani, alkalmazkodási képességből is vizsgázott a társaság. Külön elismeréssel szólhatok a szegedi iskolákból verbuválódott gyermekkorusról, bájosok voltak, nagy sikereket arattak. Általában véve jó érzéssel tapasztaltam, rövid kis szabadidejüket tartalmatosan igyekeztek kitölteni a színháziak, érdeklődtek a kulturális értékek iránt. Vendéglátóink kitűnő szálláshelyekről gondoskodtak, magas színvonalú ellátásról, s magam több városban hasznos benyomásokat szerezhettem az építészeti jellegzetességekről is, hogyan, miképpen formálják sajátos arculatukat a különböző vidékek. Vagyis hát: nem csupán művészeti, hanem várospolitikai megfontolásból sem telt tanulságok nélkül az elmúlt két hét. Megérte a fáradságot.

N. I.

Elhunyt Sarló Sándor

Most kaptuk a hírt, hogy a fővárosban kedden elhunyt a Délmagyarország legöregebb munkatársa, Sarló Sándor. Nagykőrösön született, 1899. december 27-én, és az anyakönyvbe Bauer Tivadarként jegyezték be. Apja nemskára a Pick-szalámigyár számlázójába került, így Bauer Tivadar Szegeden járta iskoláit, itt is érettségizett, innen vonult be az első világháború idején. Az orosz és az olasz fronton harcolt, hadapródként szerelt le. Színész szeretett volna lenni, ám sorsa úgy hozta, hogy újságíró lett. A Délmagyarországban jelentek meg első írásai — cikkek és versek — 1919-ben. Ekkor már Pór Tibor volt a neve.

A Délmagyarország 1920-ban megszűnt. Ekkor Pór Tibor a helyi szociáldemokrata lapnak, A Munkának a szerkesztőségébe lépett, Juhász Gyulával együtt. Ennek megszűnése után a Szeged címmel induló, 1922-től a baloldali polgári ellenzék lapjává fejlődő napilaphoz került.

Életének ezt a korszakát megírta *Visszapergető* címmel: két sorozatát közölte a Délmagyarország, az elsőt 1978. szeptember 26-tól október 26-ig, a másodikat 1979. szeptember 11-től október 2-ig. Emlékezői értékes adatokat tartalmaznak a húszas évek első felének szegedi politikai és művelődési, közelebbről irodalom-és sajtótörténetéhez. Pór Tibor volt a kezdeményezője 1923 januárjában a Szeged szerkesztőségi sztrájkjának; ő szervezte 1923. május 20-án Juhász Gyula negyedszázados költői jubileumát, amelyen hívására — és Juhász nagy elégtételül — lejött Babits Mihály és Kosztolányi Dezső köszönteni a szülővárosában is számbeszédesben élő költőt.

1925-ben Párizsba ment, bekapcsolódott a Francia Kommunista Párt munkájába. Szeged után ott találkozott újra József Attilával. Ekkor ő már a harmadik néven szerepelt: *Sarló Sándorként*. Így jelentek meg 1930-tól — Moszkvába költözésétől — cikkei az emigráns lapokban, a Sarló és Kalapácsban is. 1938-ban „trockista tevékenység” vádjával letartóztatták, de a neve megmentette. Azzal vádolták, hogy 1919-ben Horthy tisztje volt. De rágalmozója nem tudta, hogy 19-ben még Pór Tibor volt a neve. Vádloját kivégezték, őt és társait, akiket ugyanez a hitelképtelenné tett rágalmozó feketített be, szabadon engedték.

1946-ban az Új Szó munkatársaként tért haza. 1948-tól az Új Világ című képes hetilap főszerkesztője. 1957-ben vonult nyugdíjba. 1979-ben az újságíró-szövetség aranytollával tüntette ki. Ekkor írtam a Délmagyarország 1980. január 6-i számában róla, a „háromnevű íróról”, és közöltem Juhász Gyulának és Móra Ferencnek a számára adott ajánlóleveleit. Nem volt a magyar sajtó történetében senki más, aki ilyen pártoló sorokat kapott. Péter László

Társadalmiasított műemlékvédelem

A műemlékek az emberiség szellemi örökségének hordozói, élő tanúi. Hazánkban különös becsben kell tartanunk a műemlékeket, hiszen a történelem országútján beláthatatlan értékek pusztultak el. Az is egyre világosabb, hogy műemlékeink nem csupán nemzeti múltunk, történelmünk megismertetésében töltenek be fontos szerepet, hanem a mi életünk keretétől szolgáló építészeti környezet formálásában is. Csongrád megyében mindössze kétszáz műemlék, műemlék jellegű épület vagy városképi jelentőségű együttes található, ez az ország állományának alig két százaléka. S bár szinte minden kor értékes esszenciáit hagyta ránk — gondoljunk csak a kiskörményi, román kori rotundára, a hazai görög kimagasló alkotására, a szeged-alsóvárosi templomra, a felsővárosi barokk templomegyüttesre, a klasszicizmus olyan tiszta képletére, mint a makói régi megyeháza vagy a romantika remekére, a szegedi Fekete-házra —, ám épp napjainkban, világszerte átértékelődnek a műemléki kategóriák. Tudatosan és folyamatosan változik a műemlékek megítélése, és sok, az utóbbi száz évben született épület is védtétstét élvez. Így az eklektika és a szecesszió kimagasló értékű emlékei kerülnek a figyelem középpontjába, ez azt is jelenti, hogy a régi műemlékekben nemigen bővelkedő Szeged ezzel az újfajta megítéléssel igencsak nagyot változtat státusán. De nemcsak közelebb kerülünk a mához, hanem a védettségi paletta is gazdagodik. Immár nemcsak az egyes műveket, nemcsak a legkiválóbbakat részesítjük védelemben (szekesegyházak, paloták, várak), hanem egyes útszakaszokat, tereket, városrészeket, épületegyütteseket, közszemélyeket, agrár- és ipartörténeti emlékeket, a nép alkotásainak legjavát is. Ismereteink bővülésével nemcsak a történelmi látóhatár szélesedik ki, de ennek időben és térben még fellelhető sokféle dokumentuma.

Csongrád megyében — mint arról Takács János megyei főépítész tájékoztatót —, annak ellenére, hogy nem túl gazdag a műemléki állomány, büszkélkedhetünk fontos értékekkel és jelentős felújításokkal. Országosan is elismerésre érdemes a kiskörményi kortemplom felújítása, folyamatban van az alsóvárosi templom teljes rehabilitációja, kiemelkedően fontos a csongrádi régi belváros megóvása, a szegedi napsugaras és hajószegdaházak megmentése, a gazdag szemalomalomálmány óvása, a kihalt szakmákat őrző iparosépületek (képfestő, tímár, halász stb.), az ortodox templomok gondozása, az időszámításunk előtti harmadik évszázadból ránk maradt ternetkezési helyek, földpiramisok védelme (a Szegvár környéki Saphalom, a Derekegyház melletti Zöldhalom, és a Királyhegyes térségében található Feketehalom közülük a legjelentősebb), az ópusztaszeri skanzen fejlesztése, és olyan, az elmúlt évszázadban született értékek felújítása, mint a régi Kass Szálló, a Reöck-palota és a Virág cukrászda.

Szinte természetes, hogy a műemlékvédelem intézményrendszere — mely az Országos Műemléki Felügyelőségtől a helyi tanácsokig és intézményekig át az egyházakig terjed — önmagában ezt sem pénzzel, sem kapacitással nem képes vállalni. Így aztán szükség van az ügy demokratizálására. A műemlékvédelem hazánkban egyre inkább társadalmi ügy, közöségformáló tényező.

Arra is érdemes lenne odafigyelni, hogy mi jelent ma idegenforgalmi vonzerőt. Egyrészt a természeti szépségek (napfény, tenger, hegyvidék, délibáb stb.), másrészt műemlékek, műtörténeti értékek, harmadrészt pedig a vendéglátás, szolgáltatás színvonala. Mi még nem kellően éreztük át, hogy ez utóbbi kettő szerencsésen összekapcsolható. Nem kell nagyon meglovasítani fantáziánkat, hogy a felsővárosi hajószegdaházakban panziót, vendéglátóipari muzeumot, hangulatos kiskocsmát képzeljünk vagy hogy a nagymágyosi kastély a gyógy-idegenforgalmat szolgálja, a Návay-kastély a lovas turizmus központja legyen, és hogy a kiskörményi műemlék együttes megállításra készítse a tranzitforgalomban részt vevőket.

Az Oroszlán utcában az Országos Műemléki Felügyelőség jelentős munkát végez. Az ott levő műemlék ház felújításával megteremtik egy regionális szakmai és építési bázis kialakulását. A műemléki szakemberek mellett itt kapna helyet a Magyar Építőművész Szövetség helyi csoportja és a Szegedi Városépítő Egyesület. S nyitottságával ez a ház szeretne szemléletet alakítani, tudatot formálni. Azt pedig már *Hantos Zoltán*, a JATE kibernetikai laboratóriumának tudományos főmunkatársa, a Csongrád megyei műemléki albizottság elnöke tette hozzá, hogy ezeket a feladatokat csak társadalmi összefogással valósíthatjuk meg, erre viszont — a jelekből ítélve — jó esélyeink vannak.

Nem véletlen, hogy mindezek a gondolatok éppen ma jelennek meg lapunk hasábjain. Ma, április 18-án, immár harmadszor emlékeznek meg világszerte a műemlékekről, a régi érték védelméről, az örökség becsületéről. Arról, hogy a ma élő emberek akkor teljesítik feladataikat becsületesen, ha korunk legmagasabb színvonalán folytatják elődeik munkáját.

Tandi Lajos

Cilinderek és egyebek

Spanyol szerző, Miguel Mihura Három cylinder című darabját mutatják be holnap, szombaton este 7 órakor a Kisszínházban. A produkció rendezőjét, Bodolay Gézát rögtön a szerzőről kell kérdezni:

— Miguel Mihura neve aligha mond sokat még a rendszeresen színházjáró embernek is. Mindenekelőtt hát némi bemutatás volna szükséges...

— Mihura 1906-ban született és 1977-ben halt meg, vagyis századunkbéli darabíró, akiről a színházi világlexikonban az áll, hogy kellemes, ötlettel teli, modern komédiák fűződnek nevéhez. A három cylinder című vígjátékát 1932-ben, a polgárháború előestéjén írta, s ezt a meglehetősen furcsa művét húsz évvel később, 1952-ben Párizsban mutatták be először, azóta viszont az egész világon nagy sikerrel játsszák. Mihurát neveztek egyébként a „könnyű színház” képviselőjének, sőt, „a spanyol Molnár Ferencnek” is, bár ez utóbbi nem egészen igaz. Ez az első alkotása. Azt hiszem, ma is érdekesebb, mint egy Molnárdarab.

— Ezzel máris eljutottunk a mostani szegedi premierhez. Miféle Mihurát láthatunk szombaton este?

— A Három cylinder, mondjuk, „premodern” komédia. Ezt a jellegét fejezi ki remélhetően igen eredeti módon a mi változatunk, amiről egyébként előre nagyon nem szívesen árulok el sokat.

— Isten ments. Csak ami

Bodolay Géza rendező a Mihura-bemutatóról

szükséges. Valamit talán mégis...

— A „mi Mihuránkhoz” Mészöly Dezső írt verseket, a zenét az a Döme Zsolt szerezte, aki például a *Sohase mondd...* című sláger komponistája is volt. E nevek legalább annyira meghatározóak a produkció hangulatát, mint *Mira János* szintén „premodern” operett-díszlete, amely a lehetetlen kötéltáncos-mutatványok jegyében fogant, például úgy, hogy megfordul-e a lebetonozott forgószínpad?

— Igen, hát ezt tényleg inkább ne firtassuk. Hallhatunk viszont valamit magáról a darabról?

— A történet egy tengerparti városka szállodájában játszódik, ahol egy örült éjszaka során minden a feje tetejére áll. Valóság és álom, szerelem és áru, könnyűvérű, tőpőpano artista trupp másnapi fellépésére — ez az mind-mind ez az éjszaka. Egymásba kavarodó események mulatságos forrataga: Majd az ébredés... Mihura a hagyományos francia vígjátékok vázát tölti meg egy-egy, sajátosan furcsa tartalommal. Nem abszurd, nem is groteszk, bár mindenki ezt mondja... És itt egy szerelem története is a szállodában, ahová a már említett artistacsoport berobban,

s ettől kezdve minden megváltozik... de többet igazán nem mondok. Legyenek még kíváncsibb a nézők, hiszen ez a komédia-típus valóban a közönség legszelebbebb rétegeinek szól.

*
Ennyi (enne) előzetesként, a Három cylinderről, amelyről egyébként még sikerült megtudni, hogy a három jelen fejfedőt bizonyos Dionysio, a főhős hozza magával a szállodába, s végül ott is marad mind a három. A szegedi produkció főbb szerepeit *Köszegi Akos*, *Király Levente* és *Janisch Éva* alakítja, a további szerepekben többek között *Szirmai Pétert*, *Högye Zsuzsát*, *Fodor Zsókat*, *Kovács Zsoltot* és *Flórián Antalt* láthatjuk. Beszélgetésünk végén a rendező előkezűleg írott, „saját előzetest” is átadott, melynek legtöbb mondata a fenti sorokban kisebb változtatásokkal most olvasható is. Am mivel kért „szó szerinti” átvételt is, én a befejezést választottam. Íme: „az attrakcióit máris óriási érdeklődés kíséri, én magam alig tudok jegyet szereznem előadásunkra, ezért az érdeklődőknek azt javaslom, hogy a „bérletes” előadásokról is jöjjenek a Kisszínházhoz, hátha marad hely — mindenkit szeretettel várunk!”

D. L.

Növényritkaságok

A természetkutatók a közelmúltban feltérképezték a Balaton-környék növényritkaságainak tenyészhelyeit. A Lesence patak égerfákkal övezett, lápos partján mediterrán jellegű környezetben találtak meg a legritkábbnak számító jégkorszaki maradványfajt, a tarajos pajzszikát. Nyilvántartásba vették toállományát is. Lesencistvánd, Lesencetomaj és séget.

a közeli Billege-major forrásálpaján, tőzeges rétjűn még szép számmal látni a havasi hízóka nevű rovarevő növényt, a lisztes kankalint, a sibiriai nőszirmot és a fehér májvirágot. Előfordul a lápi nyúl-farkfű és a kék perje is. A balatoni intézőbizottság környezetvédelmi szakszabottség javasolta, hogy a ritka növények tenyészhelyei kapjanak védett-

Nemzetiségi olvasótáborok

Csaknem 800 általános és középszintűs vehet részt az idén a Hazafias Népront, a nemzetiségi szövetségek és az Állami Gorkij Könyvtár szervezésében nemzetiségi olvasótáborokban. A táborvezető pedagógusok, könyvtárosok felkészítő munkaerőtekeletet április 24—25-én Gárdonyiban rendezik meg. Nemzetiségi olvasótáborokat több mint tíz éve tartanak Magyarországon.